
===== Yasak =====

:date: 2014-11-23 03:41:51 +0200

.. :Author: Emin Reşah .. :Date: <12014 - Tue 06:33>

Kürtaj hakkında konuşurken, konunun dallanıp budaklanıp yasaklara geleceğini tahmin etmeliydim. Onu genel olarak benden daha yasakçı bulurdum ama kürtaj hakkında söyledikleri beni şaşırtmıştı. Sözlerimi bir şekilde yasaklamak kavramına getirdim ve dedim ki:

Yasakları yasaklamak gerektiğini söyleyenler var mesela, onlar gibi mi düşünüyorsun?

Ah, hayır, böyle sözlerin anlamı olduğunu düşünmüyorum. **Yasak** veya **kural** anlamını içeriğinden alan kavramlar, **yasaklar** deyince bununla ilgili toptan bir söz söyleme ihtiyacı duyuyorsun, halbuki neyin yasağı olduğu önemli.

Toplu yerlerdeki sigara yasağı mesela, beni çok rahatsız ediyor, sence uygun mu?

Bu konulardaki kriterimi biliyorsun, eğer sigara yasağı sigara içen sayısını azaltıyorsa, bence gayet uygun. Ben olsam satışını hepten yasaklarım.

Uyuşturucu gibi.

Onun gibi karşılığında ceza vererek değil, belki para cezası, belki başka ufak bir yaptırım ama çok büyüterek değil. Satışını yapan dükkanın izinlerini iptal etmek mesela, uygun bir yol olabilir. İçene de şimdikinden fazla ceza vermem.

Ama yasak olur.

Duvarı nereden çektiğin önemli. Cezasız da olsa satışını yasaklayınca, ortalık yerde içilmesini engellemiş olursun. İnsanlar tabii ki sigarayı bir şekilde edinir ama mesele o değil, daha az insanın erişimi olması, insanların daha az fırsat bulması falan.

Uyuşturucu baronları gibi sigara baronları ortaya çıkar.

Ah, bunu çok duyuyorum. Uyuşturucu yasağı olunca, birileri de bunun ticaretini yapıyor, işin içine mafya dahil oluyor diyerek, hadi hop, uyuşturucu serbest olsun diyorlar. Ben bu ikisinin alakasını hala anlayamadım.

Basit işte, uyuşturucu serbest olsa, sigara gibi olsa, dükkanlarda satılır, o zaman da böyle baronlar ortaya çıkmaz.

Sigaradan zengin olan hiç yok yani, serbest olunca?

İlmi

İnsan her şeyin ticaretini yapar, yasaksa da yapar, serbestse de yapar. Seneler önce Freakonomics kitaplarının birinde Amerika'daki uyuşturucu ağları konusunda bir araştırma okumuştum. Bir mahalleye uyuşturucu temin eden birinin, o mahalledeki herhangi bir dükkanla müsavi ölçüde para kazandığını

anlatıyordu. Ekonomist biri gidip, bu insanların arasına karışıp, onların gelir durumlarına bakmış ve evet, uyuşturucudan zengin olmak mümkün ama sigaradan veya kirazdan zengin olmaktan daha kolay değil.

Ama görüyoruz işte, yasaklar böyle oluşumları besliyor.

Nerede görüyoruz? Diyelim bugün uyuşturucu yasağı kalksa ve uyuşturucu marketleri kurulsa, bunların sahipleri fakir mi olacak? Başka şeylerin marketlerinin sahipleri fukara mı oluyor? Nasıl oluyor yani?

Ama devlet vergi alıyor onlardan.

Ah, evet, asıl mesele bu zaten, devletin vergi alması. Yüce devletimiz bir şeyden vergi alıyorsa, o şey **ipso facto** kutsal bir faaliyete dönüşüyor. Uyuşturucudan vergi alınca da zararları ortadan kalkacak yani, **vergisini verdiği sürece kendini öldürebilirsin**.

Sigara da böyle değil mi?

Evet, öyle. Sigara belki bazı uyuşturuculardan daha zararlı ama devletimizin gelir kaynaklarından biri olduğu için **vergi üstüne vergi** yöntemiyle mücadele etmiş oluyor. Tutarlı olmaya çalışan bir yönetimin, uyuşturucuyla beraber onu da yasaklamasını beklemek lazım.

Tutarlı olmak adına uyuşturucuyu da serbest bıraksalar?

O da mümkün tabii. Hahha.

Eğitim bu konularda yasaktan daha iyi bir çözüm değil mi? İnsanları uyuşturucunun zararları konusunda eğitmek daha kalıcı ve kesin bir çözüm değil mi?

Eğitim şart diyorsun yani.

E, öyle tabi, uyuşturucu serbest olsa da ben kullanmam mesela, çünkü zararlı olduğunu biliyorum.

Sigaranın zararlı olduğunu bilmiyorsun yani?

Hı.

Adamlar paketlerin üstüne fotoğraf koymaya başladılar, basit cümlelerle **eğitmeye** çalışıyorlar ve gördüğümüz kadarıyla hala sigara içen var.

Yani?

Yasak dediğimiz şey de eğitimin bir parçasıdır. Sanki ona zıt bir kavrammış gibi anlatmaya bayılırlar. Halbuki yasak eğitimin bir aracı, eğitim yasağın bir parçasıdır. Elbette sigaranın veya uyuşturucunun neden yasak olduğunu anlatmak, insanları bu konularda eğitmek gerekir ama bunlar yasağın alternatifi değildir.

Hmmm.

Neticede eğitim denen şey, belli konularda yasaklara alıştırmak demek. Çocuk ortalık yere işememesi gerektiği eğitiminin bir kısmını yasaklarla alır.

Örnek olmak da önemli ama.

Evet, örnek olmak da önemli, yine de yasak eğitimin zıddı değildir, bunu anlatmaya çalışıyorum.

Bir şey tek başına yasaklandığında çok sıkıcı oluyor. Sigarayı hadi anladım, bir mantığı var ama mesela bazı yasakların hiç anlamı yok.

Eğitim dediğin aslında insanların bir yasağın gerekli olduğuna inanmaları veya en azından ikna olmaları. Sigaranın zararları hakkında bilgin olmasaydı, onu da bu anlamsız yasaklar arasında sayacaktın.

Evet.

Yöneticilerin egolarıyla değil, insanların ortak iyiliğini düşünerek hareket ettiği yerde dediğin türden anlamsız yasaklar olmaz veya en az mertebede olur. Bizde ise, çok defa, yöneticilerimiz kafalarında gerçekdışı bir kurguyla dolaştıkları için yasaklarımız anlamsızları pek çoktur.

YouTube yasağı geliyor mesela aklıma.

Ah, evet. Mesela o. Neymiş, sitede Atatürk'e hakaret eden videolar varmış. Atatürk müstakilen bir kurgudur, o bir yana YouTube dakikada yirmibeş saatlik videonun yüklendiği bir yer. Tamamını kapatmayı insanlara nasıl anlatabilirsin?

İnternet'le ilgili yasakların hepsi böyle değil mi?

Süpürücü iddiaları sevmem ama insanların İnternet'le ilgili yasakların hemen hiçbirinden pek ikna olduğunu düşünmüyorum. Şarkı indirmek de yasak mesela, bunu hırsızlıkla eş tutmaya çalışıyorlar ama bu da pek kimseyi ikna etmiyor.

İkna etmesi mi tek sorun? İnsanları ikna etsek, yani bu yasaklar doğru mu olacak?

Bana kalırsa toplumsal kuralların en önemli ölçüsü bu. İnsanların basit akıl yürütmelerle ikna olmadıkları kuralları tesis etmek mümkün değil.

Mesela kırmızı ışıkta geçmek, insanlar artık daha dikkatli, önceden pek de ikna olmamışlardı sanırım.

Önceden trafik bu kadar yoğun değildi, şehirler araba doldukça, kuralların ve yasakların anlamlarını keşfetmek, tecrübe etmek ve ikna olmak mümkün oldu.

Hmm

Yasaklar ve kurallar, neyi yasakladıkları, hangi konuda düzenleme getirdikleri ile değerlendirilir. Top-tan bir **yasaklara hayır** veya **yöneticilerimiz ne yaparsa doğru yapar** anlayışı gibi, tersinden bu konuda genel bir kuraldan bahsetmek çok zor.

Peki, sence kural mı öncelikli, kuralsızlık mı? Yasak mı öncelikli, yasaaksızlık mı?

Tabii ki kuralsızlık. Gerekmeyen kuralların olmayışı, gereklilerin kuvvetini artırır. Her sokak arasına kırmızı ışık koyarsan, insanlar bulvarlardakini de önemsemez. Ayrıca kurallar pahalıdır. Yasaklar masraflıdır.

Nasıl yani?

Diyelim bugün yöneticilerimizden biri erkeklere mavi atlet giymeyi yasakladı. Bunu kontrol etmesi gerekir değil mi?

Normalde evet.

Kim kontrol edecek? Sonra bu kontrol edenlerin kontrol edilmesi gerek, başlarına bir müdür, altlarına araç, masalarına bilgisayar, sonra bir müşavir, belki bakan ve nihayetinde kocaman bir **mavi atletleri beyazlatma kurumu** kurmak demek. Eğer mavi atletlerin ülkemize verdiği zarar, bu kurumun masrafindan azsa, toplamda bir zarar sözkonusudur.

Yani. Evet.

Ne işe yarar bu yasak? Doğal olmadığı, insanlara anlatmak mümkün olmadığı için de yerleşebilecek bir şey değil. Mavi atletin diğerlerinden ne farkı var diye soracak insanlar ve **hökümet emrinden** başka bir cevap alamayacaklar.

Çoğu yasaklar buna mı benziyor ne?

Buna benzeyen çok fazla görebilirsin etrafta. Devlete karşı samimiyet ve güven rastlanan bir şey değildir o sebeple. Türklerin önemli bir vazifesi devlete yalan söylemeyi, bunu da usturuplu yapmayı öğrenmek. Doktorlar rapor verirken, öğretmenler not verirken, imamlar vaaz verirken, mükellefler vergi verirken, hakimler hüküm verirken yalan söyler bu memlekette, devlete işi düşüp de yalansız kurtulan olmamıştır belki.

Ne demek istediğini anlıyorum ama bu ikisi sence alakalı mı?

O kadar çok kural, o kadar çok ayrıntı var ki, bilsen de, bilmesen de sorumlusun deyip